Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2011 жыл 29-чу апрель, байрым кюн. № 78 (18749)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Жыйылыу

Округну властыны битеу органларыны ишлерин бирге тийишдирирге

Россей Федерацияны Президентини Север-Кавказ федеральный округда толу эркинликли келечисинде Советни Ессентуки шахарда биринчи жыйылыу болгъанды. Анга Север-Кавказ федеральный округну субъектлерини башчылары, РФ-ни регионланы айнытыуну министрини орунбасары С.Верещагин, округда кюч структураланы оноучулары киргенди. Жыйылыуну Советни председатели Александр Хлопонин бардыргъанды. Анда дагъыда полпредни орунбасарлары да болгъандыла.

А.Хлопонин акъыл этгеннге кёре, Совет Север Кавказда властьны битеу даражаларында ишни кюлгъа бирден алыуну магъаналы звеносу болургъа керекди эм алай этерге борчлуду. Ол округда шарт борчланы тамамларгъа, он санда социальный-экономика айнытыуну жалчытыргъа, себеплик этерикди.

Былайда сёз бек алгъа округну 2025 жылгъа дери кезиуде социально-экономика айнытыуну стратегиясын жашауда бардырыу жаны бла мадарланы планын толтурууну юсюнден барады. Бу жангыдан къуралгъан Совет а стратегияны планын толтуруугъа тюзюнлей башчылыкъ этерге, кенгеширге, келиширге жол ачарыкъды.

А.Хлопонин Советни ишини графигин тохташдырыргъа, анга кёре, ишчи къауумланы таматалары тамамланнган ишни юсюнден квартал сайын доклад этерге кереклисин белгилегенди. Бек алгъа уа юч комиссия къурауну тюзюге санагъанды: социально-экономика (анга В.Гаевский башчылыкъ этерикди), жаш тёлю политика (Т. Мамсуров) эм адамланы иш бла жалчытыу (Р.Темрезов). Полпред айтханга кёре, хар ишчи къауумда субъектлени, полпредтюнгу келечилери, профиль федеральный министрле боллукъдула. Ала бла бирге алагъа тийишли жамаат биригиулени эм эксперт сообществоланы келечилерин да кийирирге тийишлиди. Ишчи къауумланы председательлери кеслерини ишлерини итогларыны юсюнден эм Север-Кавказ федеральный округда социально-экономика вопросланы тамамлау жаны бла оюмларын да В.В. Путин башчылыкъ этген правительстволу комиссиягъа билдирип турлукъдула.

Андан сора СКФО-ну субъектлерини экономика жаны бла бирге ишлеулерини «Север Кавказ» Ассоциациясын къурауну вопросу да сюзюлергди. «Аны къурагъаныны сылтауу ангылашыныулуду,-дегенди полпред, - биз жангы структураны юсю бла СКФО-ну субъектлерини бирбирлери бла файдалы ишлерлерин жалчытыргъа, алай бла социально-экономика айныуну борчларын тамамларгъа керекли онгла къурагъа мурат этебиз. Он санда округда эм регионладаырысхы, финанс эм билимли адамла бла байламлыкъланы бирикдириргге онг табарыкъбыз».

Советде РФ-ни регионлани айнытыуну министрини орунбасары С.Верещагин да доклад этгенди. Ол инвестиция проектлени болумларыны юсюринден тынгылы айтханды. Ала федеральный араны себеп этиую бла жашауда бардырыллыкъдыла. Жуукъ заманда 30 проект тамамланылыргъа керекди. Аланы битеулю багъалары 146 миллиард сомду. Полпред ол проектлеге бек алгъа субъектлени айтыулары бла къаралгъанларын эм къараллыкъларын энчи белгилегенди.

РФ-ни Президентини СКФО-да толу эркинликли келечисини ич политика вопросла жаны бла департаменти.

Къайгъыруу

Ветеранлагъа - байрам саугъала

Уллу Ата журт урушу ветеранлары бла ёлген аскерчилени юй бийчелери Хорламны юнюне Къабарты-Малкъарны Президентинден саугъагъа 5-шер минг сом аллыкъдыла. «Бизге башха регионладан ветеранла сукъланнган этедиле. Хорламны байрамына быллай чомарт саугъала федерацияны бир субъектини башчысы да этмейди. Къоншу республикалада шуёхларыбыз 9-чу Майгъа 1 эмда 1,5 минг сомдан кёп алмаучудула»,-дегенди ветеранланы республикалы Советини председатели Мухамед Шихабахов Уллу Хорламны 66-жыллыгъын байрамлаугъа хазырланыу жаны бла къурау комитетни жыйылыунда. Ол Президентге бла жер-жерли администрацияланы башчыларына ветеранлагъа дайым кёз-кулакъ болуп тургъанлары ючюн ыспас этгенди.

Урунуу эм социальный айнытыу министрни къуллугъун толтургъан Тюбейланы Альберт республиканы башчылары урушха къатышханланы жашау журтла бла жалчытыугъа да уллу эс бургъанларын билдиргенди. Бусагъатда фатарла сакълап тургъанланы тизмесинде 228 адам барды. Былтыр аладан 153-сюне жашау журтла алыргъа, фатарларны ремонтуна да болушлукъ этилгенди. Бу ишлеге 123 миллион 590 минг сом къоратылгъанды. Быйылны башындан бери уа дагъыда 6 ветеранны фатар берилгенди. Анга да 4 миллион 361 минг сом къоратылгъанды.

Тюбейланы Альберт дагъыда республиканы башчыларыны тилеклери бла РФ-ни Регионланы айнытыу министерствосу КъМР-ге ветеранлагъа фатарла алыргъа федеральный бюджетден къошакъ халда 14 миллион 543 минг сом бергенин билдиргенди. Аны хайырындан 18 адамгъа жашау журтлагъа субсидияла алыргъа эркинлик къагъытла берилгенди-ле. Алагъа фатарла сайларгъа да болушлукъ этиледи.

Андан сора да,деп белгилегенди ол, Къабарты-Малкъарны биюджетинден 16,4 миллион сом бёлюнюкдю. Ол а дагъыда 18 ветеранны жашау болумларын игилендирирге онг берликди. Тюбей улу дагъыда урушха къатышхан, тылда ишлеген 896 адамгъа, ала жангыз къалгъанлары бла байламлы, аш-азыкъ эм промышленность товарладан бек кереклилерин алыргъа эмда юйлерине элтип туруу, аланы жылы аш бла жалчытыу, медицина, юй жумушларын тамамлау, коммунальный хакъларын тёлеу деген ишле къуралгъанларын да билдиргенди.

Республикалы геронтология реабилитация арада 2010 жылда шахарланы бла районланы барысындан да урушну 576 ветеранына къралып турганды. Бийлыл 159 сакъат бла ветеран, он санда ёлген аскерчилени юй бийчелери да, саулукъларына бакъдыргъанды. Бу Араны медицина диагностиканы бла профилактиканы бёлюмюнде сау жылны ичинде Нальчикде жашагъан ветеранланы асламысы бакъдырадыла кеслерине.

Урунуу эм социальный айнытыу министрни къуллугъун толтургъан Тюбейланы Альберт республиканы башчылары урушха къатышханланы жашау журтла бла жалчытыугъа да уллу эс бургъанларын билдиргенди. Бусагъатда фатарла сакълап турганланы тизмесинде 228 адам барды. Былтыр аладан 153-сюне жашау журтла алыргъа, фатарларны ремонтуна да болушлукъ этилгенди. Бу ишлеге 123 миллион 590 минг сом къоратылгъанды. Бийлыны башындан бери уа дагъыда 6 ветеранны фатар берилгенди. Анга да 4 миллион 361 минг сом къоратылгъанды.

Тюбейланы Альберт дагъыда республиканы башчыларыны тилеклери бла РФ-ни Регионланы айнытыу министерствосу КъМР-ге ветеранлагъа фатарла алыргъа федеральный бюджетден къошакъ халда 14 миллион 543 минг

Байрам

Почта къалай ишлейди

Федеральный почта связыны Къабарты-Малкъар Республикада управлениясыны-«Почта России» федеральный къурал унитар предприятиясыны филиалыны- почта связь бёлюмлерини адамланы жумушларын жалчытыуну заллары былай ишлейдиле:

30-чу апрельде бла 8-чи майда барысы да ишлерин башха кюнледеча бардырадыла, алай ишчи саманлары бир сагъатха къысхарлыкъды.

1-чи май эмда 9-чу май –солуу кюнледиле.

2-чи майдан башлап 8-чи майгъа дери эмда 10-чу майда почта жумушла башха саманладача тамамланыладыла.

КъМР-ни ПАРЛАМЕНТИНДЕ

Тынгылы программала - жерлени айнытыуну хайырлы шарты

КъМР-ни Парламентинде шахарланы бла эллени администрацияларында ишлегенлеге семинар-кенгеш къуралгъанды. Анда муниципалитетледе социальный сфераларын эм экономикаларын айнытыу жаны бла программаланы къалай жарашдырыргъа кереклисине юйретгенди. Кенгеш Парламентни Экономика политика, иелик эм предпринимательство жаны бла комитетини эмда «КъМР-де муниципальный къуралыуланы совети» Ассоциацияны башчысы бла къуралгъанды.

Тюбешиную ача, КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасары Натби Бозиев семинар республикада районланы бла шахарланы социальный сфералары эм экономикаларын айнытыу жаны бла программаланы бир изгъа келтириуде эмда ала КъМР-ни айнытыуну стратегиясы бла келиширча этиуде методика болушлукъ этер мурат бла бардыырлыгъанын белгилегенди.

Экономика политика, иелик эм предпринимательство жаны бла комитетни председатели Ирина Марьяш жыйылыуну Парламентни выездной комиссиясыны ишинден сора бардырыгъа оноу этилгенин билдиргенди. «Эллени эм шахарланы экономикаларын айнытыу жаны бла программаланы жарашдырыуда методика болушлукъ керек болгъаны ачыкъланнганды. Бир-бир жерледе алгъа программа ахырда жокъдула. Биогюнлюкде уа аланы жангы жорукълагъа кёре къурагъра тийишлиди: федеральный эм республиканы целевой программалада белгиленнген жумушланы да къошуп. Дагъыда территорияланы айнытыу жаны бла программа эллени бюджетлери бла да байламлы болгъанларын билирге керекди»,- дегенди ол.

Ирина Марьяш бир-бир эллени таматалары бийлай программаланы жарашдырыргъа артыкъ бек ашыкъмагъанларын белгилегенди. «Ол аланы тийишли билимлери болмагъаны бла байламлыды, алай окъургъа бир заманда да кеч тюйолдю»,- деп къошханды.

Муниципальный къуралыуланы социальный сфераларын эм экономикаларын айнытыу жаны бла программала къалай жарашдырылыргъа керек болгъанларына КъМР-ни экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министрини орунбасары Ольга Белецкая юйретгенди. Ол программаланы жарашдырыгъанда, къаллай законланы хайырланыргъа, энчи эс неге бурургъа кереклисини юсюнден толу айтханды.

Ыэы бла шахарланы бла районланы айнытыу жаны бла программаланы жарашдырыгъанда жетишимлерини эм къаллай кемчиликлеге тюбегенлерини юсюринден Черек районну администрациясыны башчысы, «КъМР-де муниципальный къуралыуланы совети» Ассоциацияны правлении келечиси Темиржанланы Махти, Май районну администрациясыны башчысыны орунбасары Римма Ким эм Урван районну Псыгансу элини администрациясыны башчысы Хачим Канкулов кеслерини оюмларын айтхандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ДЕПУТАТНЫ САГЪЫШЛАРЫ

Власть жамауатха иги да жуууукъ болургъа керекди

КъМР-ни Парламентини Законла чыгъарыу эм къырал къурулуу жаны бла комитетини председатели Заур Апшев Къабарты-Малкъарда жамауат-политика халны игилендириую юсюнден кесини оюмун билдиргенди:

-Жарсыугъа, арт кезиуде республикада бизни адамларыбызны тынгысы этдирген ишле бола турадыла. Къабарты-Малкъар, узакъ ёмюрледен бери келген сейирлик адет-тёрелеге бай болгъан, алгъын миллет эмда дин сылтаула бла бир тюрлю къаугъа чыкъмагъан аламат ариу республика энди экстремист кючлени жанындан этилген зорлукъну, кюйсюзлюкню сынайды.

Биогюнлюкде терроризм къайгъы этдирмеген бир адам болмаз, аны хатасы жуууукъларына жеттенине, къалгъаныда къарамай. Аманлыкъчылыкъны жолу кесилмесе, эртте-кеч болса да, он анга да жетеригин ангылагъанла кёпден-кёп бола барадыла. Терроризм бушу, жиляу-сыйыт келтиреди, чамландырады, аны бла бирге уа аны сылтауу недеди, быллай болумда мени уа къолумдан не зат келеди деп, сагъыш этдиреди.

Зорлукъдан бла экстремизмден къутулууну амалларындан бирине мен профилактика ишни санайма. Алагъа къажау кюрешни уа, мен акъыл этгенден,жаш тёлюню юйретиуден башларгъа керекди. Алыкъа акъыллары иги тохташмагъанланы араларында ангылатыу ишни кюлгъа бек къатыалыргъа тийишлиди. Экстремизмни ниетлерин жайып айланнганланы фатуаларына алданыргъа ала ёндюле. Нек дегенде аланы сезимлери аныкъа тохташмагъанды , социальный эмда ниет жаны бла да къарыусуздула, бла турган ишлеге, халгъа тюз багъа бералмайдыла, терен оюм эталмайдыла.

Жарсыугъа, бусагъатда къырал властыда да тамамлалямагъан социальный проблемала болгъанларына женгдирирге тюшеди. Аны бла да къалмай, адепсизликлери, масхапсызлыкълары бла властыны намысын тюшюрген къуллукъчула бардыла. Халкъ а властьдан ачыкълыкъны, тюзлюкню, анга ал бурулурун сакълайды. Власть жамауатха не къадар жууукъ болургъа керекди. Алай а хар заманда да болуп къалмайды. Аны уа, экстремист къауумланы башчылары хайырланып, жаш адамланы кеслерини ауларына тартадыла.

Шёндюгю жаш тёлю политикада жартылыкъла артыкъда бек тынгысыз этдиреди. Кертиди, жашла, къызла бла да бир къауум иш бардыырлады: тюрлю-порлю формула, уллу жыйылыула, байрамла,эришиуле къураладыла. Алай алагъа асламысында кеслерин келир заманны политикликге хазырлагъан, граждан позициялярын да сайлап бошагъан активистле къатышадыла. Башхала уа не этсинле? Кеслери алларына къалгъан жаш адамлагъа барыр жолларын кеслерине сайларгъа тюшеди. Ол а хар заманда да тюз болуп къалмайды. Анга жашау кеси да шагъатды. Биогюнлюкде, хайт деген, жашаулары алда болгъан, юйюрле къурарыкъ жашла «баррикаданы ары жанына» тюшюп къалгъанларына ачыу этеччеди.

Ала бизни гражданларыбызды, аны себелли ала ючюн биз жууаплыбыз. Къоркъуулу жыл сандагъы жаш адамланы хар бирине да бир политик, аты айтылгъан жамауат къуллукъчу, намысы жюрюген акъсакъал кёз-кулакъ болурча этиную хайырлыгъа санайма. Алгъын алай болгъанды да: тюз жолдан тайгъан, акъылбалыкъ болмагъан сабийге насийхат этиную къураргъандыла. Ол сынауну хайырланыргъа нек жарамайды. Алай насийхатчылагъа да контроль этерге керекди. Нек дегенде оноучулагъа быллай бир иш бардыргъанбыз деп, кеслери уа жаш адамланы кёзлери бла кёрмегенле да болгъандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

СЕМИНАР

Тыш къыраллы тилни окъутууда - шёндюгю амалла

Къабарты-Малкъар къырал университетни филология факультетинде окъутууну жангы амаллары бла кёре «Тыш къыраллы тилни дерсинде фильм» деген темагъа семинар болгъанды. Анга республиканы онжеги школундан педагогла къатышхандыла. Аны немис тилни кафедрасыны таматасы, филология илмуланы доктору, профессор Аликаланы Рашид бардыргъанды.

Филология институтну директору Леорена Харае-ва кесини ал сёзюнде вузну преподавательлери хар заманда да ачыкъдыла эмда битеулю билими берген школланы устазларын кёрюгге бек ыразыдыла, дегенди. Бирге ишлеу барысына да хайырлы болгъанын, ол а республикада билим бериую системасын бютюнда ючлю этеригин билдиргенди.

Аликаланы Рашид Россейде фильмни билим бериую сегментича эсте алгъан окъуу китапла болмагъанларыны, бек уллу эс окъугъан адамгъа бурулгъанын эмда окъутууну мураты не болгъанын кёрпюстген ата журтлу классика дидактика тюрлендирилирге кереклисин айтханды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Хурметлеу

Школгъа - биринчи директорну аты

Быллымны орта школуна аны биринчи директору Ахматланы Ахматны аты аталгъанды. Ол къыйын аруугъан сора кёп болмай ауушханды.

22-чи апрельде, аны туугъан кюнюнде, школда «Адамланы эслеринде къалырча» деген жыйылыу болгъанды. Ары аны жуууклары, тенглери, биргесине ишлегенле, район администрациясыны башчылары, эллиле келгенди. Элбрус районну администрациясыны башчысы Малкъарланы Аслан Ахмат Муссаевич хунерли устаз, директор, билимли, терен акъыллы адам, жууаплы башчы болгъанын, районда билим бериу системаны айнытыугъа къошумчулугъу уллу болгъанын чертгенди.

Бу окъуу юйню бусагъатдагъы директору Аткъкуланы Нюржан жыйылгъанлагъа Ахматны жашау эм урунуу жолуну юсюнден айтханды. «Биз Ахмат Муссаевич юйретген ахшы тёрелеви сакълагъандан сора да, школну айныуну концепциясын эм программасын жарашдырыгъанбыз. Биогюнлюкде ол Россейни билим бериуде бек иги учреждениларыны миллет реестрине киреди»,- дегенди.

Окъуучуланы атларындан «Единая Россия» партияны стипендиаткасы Гульнара Хусейнова сёлешгенди. Ол Ахматланы Ахматны атын жюрютген школну биринчи выпускниги болгъанын бек сыйлы, жууаплы да ишге санагъанын айтханды.

Алиса ТАРИМ,
Элбрус районну администрациясыны пресс-секретары.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну

БУЙРУГЪУ

2011 жылда 26-чы апрельде №207-рп

Къабарты-Малкъар Республикада хауа жылы бола барганы бла байламлы:

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Къурулуш, архитектура эмда жашау журтла-коммунальный мюлк министерствосу 2010-2011 жыллада юйлени жылытыуну тохташдырылгъан жорукъгъа кёре 2011 жылда 27-чи апрельден башлап тохтатыргъа керекди. Къабарты-Малкъар Республиканы шахар окъруглары бла муниципальный районларыны жер-жерли администрациялары да алай этерге тийишлидиле.

2.Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2010 жылда 19-чу апрельде чыгъарылгъан 135-рп номерли буйругъу кючюн тас этгеннге санаргъа.

3.Бу буйрукъ къалай толтурулгъанына контроль этиуню Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш, архитектура эмда жашау журтла-коммунальный мюлк министрини къуллугъун толтургъан Х.М.Культербаевни бойнуна салыргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели И.ГЕРТЕР.

Конференция

Астраханьда тюбешиу

Къабарты-Малкъарны делегациясыны къурамында сегизеулен Астраханьнга къуллукъчу кадрланы хазырлау программанны бошагъанланы конференцияларына барлыкъдыла. Анга дагъыда Россейни Экономиканы айнытыу министерствосуну, байламлыкъ жюрютген тыш къыралланы, президент программаны, билим бериу проектлени бошагъанланы россейли эм тыш къыраллы ассоциацияларыны келечилери къатышырыкъдыла.

Конференцияны чеклеринде тёрт секция ишлерикди – промышленностьда бла ЖКХ-да энергияны аз къоратыу, саулукъ сакълау жаннлары бла проектлеге эм программаны бошагъанланы халкъла аралы ызлы проектлерине болушлукъ этиу.Форумну пленар жыйылыуу Астрахань областьны губернаторуну резиденциясында боллукъду.

Байламлыкъла

Зорлукъну жолун кесерча

Сабийлеге огъурсузлукъ, кюйсюзлюк этгенлеге къажау кюрешир муратда КъМР-ни Урнуу эм социальный айнытыу министерствосу республикада жашагъанла бла байламлыкъ жюрютюную «тюзюнлей телефон ызын» тохташдырганды. Акцияны мураты – сабийлеге къажау зорлукъну проблемасына жамауатны эсин бурдыруду, ала тири граждан ызны тутарларын къурауугъа адамлагъа болшууду, сабийлеге огъурсузлукъ этилирине жол бермеудю эмда аллай шартланы ачыкълауду, аланы эркинликлерин къорулауду.

Акция бу адрес бла **http: //video.mail.ru/inbox/mtsr-kbr/bcast**. интернет сетьде кёрпюстюлгенди. Интернет-бериуге 727 адам къаргъанды, аладан 72-си КъМР-де жашагъанладан. «Тюзюнлей телефон ызгъа» республикада жашагъанладан 24 адам сёлешгенди.

Кёбюсюнде сабийге тийишлисича къаралмагъаныны эмда аны кереклисине эс бурулмагъаныны, анга ыны этгенлерини юсюнден билдиргенди. Сабийни санына-чархына жара тюшенини юсюнден билдириу болмагъанды.

Министерство республикада жашагъан, бу проблемагъа сансыз къарамагъан адамланы барысына да ыспас этеди.

Акция

Табийгъатха къошулуу

КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эм къудуретни сакълау жаны бла министерствосу «Терек орнат» деген акция бардыргъанды. Республиканы Агъач мюлк жаны бла къырал комитети эм «Горзеленхоз» муниципальный предприятие ол башламчылыкъгъа къошулгъандыла эм орнатыллыкъ материал да бергенди.

Нальчик, Тырныауз шахарланы, Черек эм Бахсан районланы школлары акциягъа тиря къатышхандыла. Министрни къуллугъун толтургъан Гызыланы Берт айтханнга кёре, быллай мадарла бек алгъа ёсюп келген жаш тёлюню экология культураларын кётюрюуге бурулупдуда. «Кеси аллына терек орнатып, сабий тёгеркдеги къудуретни сакълаугъа кеси да жууаллы болгъанын сезеркди, ол бизни табийгъат байлыгъыбызны ёсдюрюуге къатышханладан бири боллукъду эм кеси кюлгю бла этген затны бузарыкъ тюйолдю»,-дегенди министерствону таматасы.

Республиканы школчулары битеу да беш жюзден артыкъ чапыракъла эм айнели терекчикле бла олкюле орнатхандыла. Башда айтылгъан министерствода бла къырал комитетде ишлегенле КъМР-ни Жаш тёлю правительствосуну келечилери бла бирге озгъан шабат кюнде «Дубки» микрорайонда Шогенов орамда 250 экижыллыкъ кюйрюч (ясень) терекле орнатхандыла.

Жазылыу-2011

Хурметли жамауат!

2011 жылны экинчи жарымына жазылыу кампания андан ары бардырылады. Сиз «Заман» газетге связьны къайсы почта бёлюмюнде да жазылырга боллукъсуз.

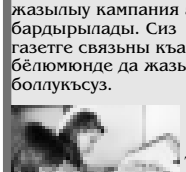

Алты айгъа жазылыуну багъасы тюрленмегенди, ангылагъанлай къалгъанды - 356 сом 10 капек.

Бизни индексибиз - 51532

Тынгылы программала - жерлени айнытыуну хайырлы шарты

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Темиржанланы Махти арт заманда къабыл этилген законла асыры уллула болгъанларын эм къыйын тил бла жазылгъанларын белгилегенди. «Кёп жылланы къырал къуллукъда ишлеген адамла окъуна ангыларалмайдыла аланы, адамла уа кеслерине таплыкъгъа къалай хайырлансынла, - дегенди. - Хар районну да кесини экономика онглары бардыла, ол санда жер, табийгъат байлыкъла, урунган адамла эм башхала администрацияны таматасы бла барын да билирге керекди, алай аны кулугъунда кетергенде, ол битеу информацияны кесине алып кьояды. Эльи жангы таматасы бу ишни жангыдан бардырыргъа керекди. Алай эсе уа бу информация Президентни Администрациясында неда Экономиканы айнытыу эм сатыуалыу министерствода сакъланса иги боллукъ эди».

Муниципальный къуралыуну айнытыу жаны бла программаны жарашдырыгъанда уа, бек алгъа, юч сферагъа энчи эс бурулургъа керекди: бюджет къалай къуралгъанына, социальный сферагъа эмда адамланы жашау болумларын тапландырыугъа. Битеу жумушланы уа, энчи программала жарашдырып, жашауда алай бардырыргъа тийишлиди.

Римма Ким а предпринятиялны ишлерини юсюнден толу информацияны официальный халда алыргъа онг болмагъаны жер-жерлени айнытыу жаны бла программаланы жарашдырыгъуугъа чырмау этеди деп тарыкъгъанды. Федеральный законнга кёре, ол информация жашырынлыкъда сакъланнганын эсгерте, депутатланы законнга тюрлениуле кийирирге чакъыргъанды.

Бу предложенияны залда олтургъанла тюзге санагъандыла. Натби Бозиев «КъМР-ни муниципальный къуралыулары» Ассоциацияны толтуруучу директору Николай Масловха Парламентге аллай обращение хазырларгъа буюргъанды. Ызы бла аны тийишлисича жарашдырып, РФ-ни Къырал Думасына жиберирге боллукъду, degенди.

Римма Ким къМР-ни Экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министерствосунда программаланы жарашдырыу жаны бла координация соет къуралса иги боллугъун да айтханды. «Республиканы битеу районлары да дотациялыдыла, бизни ишибиз федеральный эм республикалы бюджетден берилген ахчагъа кёре къуралады. Координация совет а эллени программаларын республикалы эм федеральныйлеге келиширча этерге болушурукъ эди», - degенди. Жыйылгъанла бу предложениеныа да тюзге санагъандыла.

Тюбешиуде башха вопросла да сюзюлгенди. Ахырында Ольга Белецкая Экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министерство муниципальный къуралыуланы таматаларына программаланы жарашдырыргъа методика болушлукъ этерге, битеу соруулгъа жууапла берирге хазыр болгъанын айтханды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Власть жамауатха иги да жууукъ болургъа керекди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Шёндюгю болумда тюз акъыллы, бир затха да сансызлыкъ этмеген хар адам да бир жанында къалмазгъа, халкъ бла англатлатыу иш бардырыргъа борчлуду. Анга уа власть органладан сора да, битеу граждан обществе кёшулургъа керекди. Экстремистле айтхан жол республиканы халкъыны жашауун бек аманнга къалдырлыгъын, биз ма бусагъатдагъы экономика эм политика къытлыкъны унутурча халгъа жетдирлигин жаш адамлагъа дайым ангылатыргъа, аланы акъылларына ол сезимни сингдирирге керекбиз.

Бюгюнлюкде биз не къырал миллет политик неда къыйын проблемадан къутулууну идеология амаллары жокъдула деп,-тарыкъгъанлай турабыз. Хау, коммунист идеологияны къурутуп, ары орунуна къырал адамлагъа бир зат да бермегенди. Алай къыралны башчылары бусагъатда жаш тёлюню патриот ниетледе юйретиуге эс бургъанларына, спорт мекямла ишлеу жаны бла мадарла этгенлерине къууанырчады. Биз да, бир жанында къалмай, кесибизни концепциябызны, Къабарты-Малкъарны жеринде жашагъан халкъланы адет-тёрелеринде мурдорланнган республикалы идеология программаны жарашдырыргъа боллукъ эдик. Жаш тёлюню анга кёре юйретиуде эм башха кьонакъбайлыгъыбызны, республика, Ата журт ючюн ёхтемлениую, аланы атларын айтдырыргъа, ырахатлы, айбат этерге талпыныуну салыргъа керекди деп,алай оюмлайма.

Биз аллай программа жарашдыралсакъ, аны жашауда бардыралсакъ, жаш адамларыбыз бютюнда билимли, бютюнда адеплиди боллукъдула, КъМР а битеу дуниядан да кьонакъла сюйюп келирча жерге айланырыкъды. Аны себепли инсанны адеп-къылыкъгъа юйретиную борчу бусагъатда артыкъда магъаналады, экстремизмни бла терроризмни жолларын кесиуде да ол башы жерни алады. Мында да алгъын заманлада жыйышдырылгъан сынауну хайырланыргъа, сабий эм жаш тёлю организацияла къыйматлы ишлерча этерге тийишлиди.

Ишсизлени азайтыу да шёндю бизни баш борчларыбыздан бириди. Север Кавказны адамларын башха регионлада ишге салыуну ниети да магъанасызды дерге жарамаз. Ишлерге тышына кетгенле шёндю да бардыла, алай мындан ары ол право жокъралгъа кёре, республиканы адамларын иш бла жалчытыучу службаларыны къатышуулары бла бардырылыкъды. Ол заманда бизни адамларыбыз Къабарты-Малкъардан тышына къоркъмай, арсарлы болмай барырла, ала алгъындан айтылгъан иш хакъны да алырла. Вузлары бошагъанланы олсагъат ишлерге жиберген тёрени да къайтарыргъа керекди деп, алай къарайма. Биогюнлюкде урунгган адамны даражасын кётюрюу, аны жетишимлерин махтау адет да къуруп кетгенди. Ол политика хайырлы болгъанын а биз алыкъа унутмагъанбыз.

Асламлы информация органланы да экстремизмни бизни юйлерибизге бушуу, ачыу да келтирген юйсюзлюкнюча кёргюзтюп турургъа, аны дайым терслеп турургъа чакъырама. Аны хатасындан не къадар иги адамындан айырылды бизни республикабыз. Ала бирлени жашлары, аталары, бан иелери, къарындашлары эдиле. Аланы хар бирини юсюнден да телевизорда кёргюзтюргге, газетледе, журналлада дайым хапарлагъанлай турургъа керекди.

Ич ишлени органларына адамланы кёз къарамлары тюрленир ючюн да, жамауат организацияла бла бирге тюрлю-тюрлю жыйылыула, башха ишле да бардырыуну да хайырлы амалгъа саналгъанды. Федеральный законнга кёре, ол информация жашырынлыкъда сакъланнганын эсгерте, депутатланы законнга тюрлениуле кийирирге чакъыргъанды.

Бу предложениняны залда олтургъанла тюзге санагъандыла. Натби Бозиев «КъМР-ни муниципальный къуралыулары» Ассоциацияны толтуруучу директору Николай Масловха Парламентге аллай обращение хазырларгъа буюргъанды. Ызы бла аны тийишлисича жарашдырып, РФ-ни Къырал Думасына жиберирге боллукъду, degенди.

Римма Ким къМР-ни Экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министерствосунда программаланы жарашдырыу жаны бла координация соет къуралса иги боллугъун да айтханды. «Республиканы битеу районлары да дотациялыдыла, бизни ишибиз федеральный эм республикалы бюджетден берилген ахчагъа кёре къуралады. Координация совет а эллени программаларын республикалы эм федеральныйлеге келиширча этерге болушурукъ эди», - degенди. Жыйылгъанла бу предложениняны да тюзге санагъандыла.

Тюбешиуде башха вопросла да сюзюлгенди. Ахырында Ольга Белецкая Экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министерство муниципальный къуралыуланы таматаларына программаланы жарашдырыргъа методика болушлукъ этерге, битеу соруулгъа жууапла берирге хазыр болгъанын айтханды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Жамауат организацияла

Жашны, къартны да унутмайбыз

Къашхатауда старейшинала советни председатели Мокъаланы Далхат, ала не иш тамамлагъанларны, элде бюгюннгю болумну юсюнден айта, былай degенди:

- Къашхатауда 5300 адам жашайды. Жарсыулары болгъанланы эльи администрациясына бидиребиз. Аны башчысы бизни бла оноулашып, къолайсыз жашагъанланы юйлерине барып, аланы болумларын тинтебиз. Онгубузгъа кёре аллайлагъа къарыусузлагъа - болушургъа кюрешебиз.

Элде белгилерча аслам иш этиледи. Жоллагъа дайым эс бурулады, орамланы бир къауумна асфальт салыннганды. Кир суула кетерча ызы тартылады. Ичер суу бергъан биргъанлы эски болгъанларын алышындырадыла. Ызы бла зыгъыр къуюп, грейдер жибередиле. Черек жагъа да кир-кипчикден тазаланады.

Акъсакъалла жаш тёлюню тюз жолну барырча юйретиуге уллу магъана бередиле. Шёндюгю дуниядa жаш адам не аман ишге да къатышып къалыргъа боллукъду. Башха элле бла тенглешдиргенбиз, тюйюшчюле, уручула дел айтырча жокъду. Бизде ол жаны бла хал аман тюйюлдю. Школну директору, устазла бла да байламлыкъ жюрютебиз. Окъуу юйде бир жыйылыу, байрам болса, бармай къалмайбыз. Анда окъуучулагъа ахшы адетлерибизни, тёрелерибизни юсюнден айтабыз.

Стадион тозурап тура эди. Аны тёгеречинде бегитип, тап этгенли бери сабийле футбол ойнайдыла. Спорт залгъа уя жаш адамладан кёпле жюрюйдюле. Эришиуледе хорлагъанлагъа кеси ыразылыгъыбызны билдиребиз, жетишим болдургъанлагъа, онгубузгъа кёре, саугъа да беребиз.

Уллу Хорламны байрамы жууукълаша келеди. Он кюн ветеранларыбыз Анахаланы Бекболатны, Керменланы Хангерийни, Улбашланы Хусейни, тылда ишлегенлени Къадырланы Салихни бла Черкесланы Хасанны юйлерине барып, алгъышлап, къуандырабыз. Алгъаракъда уя Салихни туугъан юнюн бирге белгилеген эдик.

Мокъа улу старейшиналаны советини жарсыуларына дайым къайгъырып тургъанлагъа, жаныда сюелген башха якъсакъаллагъа ыразылыгъын билдиреди.

МАМАЙЛАНЫАлий.

Операция

Аманлыкъчыланы къурутхандыла

27-чи апрельде терроризмге къажау миллет комитетни келечиси Николай Синцов билдиргеннге кёре, Россейни Къоркъуусузлугъуну федеральный службасыны эм МВД-сыны КъМР-де бёлюмлерини къуллукъчулары эртгенликде сагъат 12 бола, Нальчикде энчи операция бардыра туруп, Нахушев-Чехов орамланы мюйюшюнде БМВ автомашинаны тохтатып, тинтебиз дегенлеринде, аны ичинде болгъан экеулен алагъа автоматладан от ачхандыла. Ол заманда ала жокъ этилгенлиде. Оператив шартлагъа кёре, ала къыралыулу халда аманлыкъчы къауумну членлериди, банда къауумла бла байламлыкъ жюрютедиле, алагъа ырысхы жаны бла болушханлай тургъандыла, - degенди терроризмге къажау комитетни келечиси.

Право низамны сакълаучу органланы энчи составындан киши ачымагъанды. Къаугъа болгъан жерде эки ПМ керох бла патронла табылгъандыла. Ёлтюрюлгенле кимле болгъанлары тохташдырылады, тинтиу эм оператив-излеу ишле андан ары бардырыладыла.

Бюгюн дагъыда бу жерли адамла Нальчикде Ленин проспект бла Тлостанов орам бирге къошулгъан жерде газонда ишекли болурча къара артмакъ атылып тургъанын айтхандыла. УФСБ-ны алайгъа келген къуллукъчулары аны ичинде къолдан ишленнген чачдырыучу устройство болгъанын тохташдыргъандыла. Сагъат механизм бла аны чачдырылыу болжалы 12 сагъатха салынып эди. Тургъан жеринден тепдирирге къоркъуулу болгъаны ючюн чачдырылыучу зат алайда жокъ этилгенди.

Терроризмге къажау миллет комитет Къабарты-Малкъар Республиканы ара шахарында жашагъанланы сакъ болгъанлары эм право низамны органларына болушханлары ючюн алагъа жюрек ыразылыгъын билдиргенди.

Бизни корр.

Тыш къыраллы тилни окъутууда - шёндюгю амалла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Западда билим бериую сынауу шарт халда рынокга бурулгъан окъуу китапла бла ишлеу кёп да хайырлы болгъанын кёргюзтгенди.

Аны дидактикасы бек баш жерге окъуучан эмда окъучанланы салады. Сора жаланда бу эки инсанны бирге ишлеулери бла жетиширге боллукъду белгили бир затха, тюзюреги уа - этилген муратха.

Преподаватель кесин алай жюрютюрге керекди: студент неда окъуучу кесини хунерини неда фахмусуну креатив онгун кеси ангылар эмда дерсни барыу процессине тири къатышыр ючюн, анга эслеттен да этмей, аны аллай ышанларын «сууруп чыгъарырча». «Хата этип кьойма» деген жорукъну хар заманда да эсде тутаргъа керекди. Бек иги хазыр этилген дерсни окъуна, былай тышындан къарагъанда, аламат этерге кюрешип, оздуруп иерге жарамайды, алай этеме деп, къаты кюрешсенг, презентацияны хайыры терк окъуна бузулады.

Устазла дерсде кёргюзтюгген фильм, тили окъулгъан, миллетни байлыгъына саналгъан, къыралны продукту болургъа керекличсин билгендиле. Адам кесини ич дуниясындан болмагъан дуниягъа иги тюшюналмазлыгъы себепли фильмни кёбюрек жюрютюгген универсал темалары сайланыргъа керекдиле.

Семинарда игирек ангылар, аны хайыры болур ючюн, сожет къаллай бирге созулургъа, фильмни миллет культурасыны юсюнден, аллай ууакъ этно – энчи затла къаллай магъананы тутханлары юсюнден айтылгъанды. Устазла, берилген юзюкге тынгылы къарай, шарт юлгюге кёре, дерс алгъандыла. Ала тюрлю-тюрлю къыраллада чыгъарылгъан окъуу литература бла да шагъырейленнгендиле.

Бизни корр.

Профсоюзда

Тийишли хакъ алыр, къолайлы жашар ючюн

Быйыл 25-чи апрельде Россейни Эркин профсоюзларыны федерациясыны председатели Михаил Шмаков 2011 жылда 1-чи Майгъа хазырланыугъа эм аны бардырыугъа атап селектор кенгеш бардыргъанды. Анга бу биригиую регион организацияларыны келечилери, актив, жаш тёлю советлени таматалары, журналистле къатышхандыла.

Михаил Викторович, 1-чи Май байрамны тарыхыны юсюнден айта, мындан 135 жыл алгъа Чикагону урунгъанлары, биринчи кере 8 сагъат ишчи заман эм тийишли урунуу болумла болурун излеп, демонстрациягъа чыкъгъанларын белгилегенди. Алай ол излем биогюн да кесини магъанасын тас этмегенин эсге салгъанды.

Быйыл 1-чи Май байрамгъа келгенлени бла чакъыруулары быылайды: «Тийишли ишчи жерле эм иш хакъ ючюн». Кертиси бла да, тынгылы усталыгъы болгъан адам жарагъан хакъ алыргъа керекди. Алай болмаса, аны иги урунургъа, борчуна жууаплы къарагъа кёлю барлыкъ тюйюлдю. Ол а жамауат жашауну тюз жол бла барырына, экономиканы айнырына чырмау болмай къаллыкъ тюйюлдю, degенди Михаил Шмаков.

Профсоюзла айтханнга кёре, уллу бизнесни иелерини россейли урунгъанланы социальный гарантияларын иги кесек къысхартыргъа дегенлери биогюнлюкде жарсырча иш болуп турады. Россейни Промышленниклерини бла предпринимательлерини союзу кёп файда алыргъа къызынып, керти партнёр байламлыкъланы кючлерге кёп салмайды, социальный къырал болуру жанлы тюйюлдю.

Россейни Профсоюзларыны башчысы къыралда жангы крепостной право къайтып келмезине (быйыл аны 150-жыллыгъы белгиленирикди), адамланы тийишли хакълары, социальный гарантиялары эм россейлиле къолайлы жашау этерлери ючюн къаты кюреширге таукеллигин айтханды.

Ал тергеулеге кёре, Россейде Биринчи май байрамгъа эки миллион адам къатышырыкъды. Ала демонстрацияла «Биз къулла тюйюлбюз!» деген чакъырыу бла барлыкъдыла.

Ахырында Михаил Шмаков кыралны битеу урунгъанларын Жаз башыны, Урунуу байрамы бла - Урунгъанланы бир ниетлиликлерини халкъла аралы кюню бла алгъышлагъанды, битеу власть органланы, политика партиланы эм къымылдауланы, жамауат организацияланы келечилерин урунгъан адамны сейирлерин къоруулада профсоюзла жанлы болургъа чакъыргъанды.

КъМР-ни профсоюзларыны федерациясыны пресс-службасы.

Профессионал билим бериу

Арт жыллада орта профессионал билим берген учреждениялны бир къауумун колледжлеге буруп, университетге кёошхандыла. Ала аны хайырындан тохтаталлыкъ тюйюлдюле. Алай республикалы эм россейли кенгешледе кеслери аллараны ишлеген училищелени жабаргъа керекди деген оюм терк-терк айтылады. Нек? Бу махкемелени бошагъанла аттестатла алмайдыла, жаланда училищелерини профили бла университетге кирирге эркиндиле. Колледжде дизайнерге окъуп, аны тауусхан артда уа математика факультетте киреме деселе уа?

Бу проблеманы тап этерге онг барды. КъМКъУ-ну дизайн колледжини таматасы С. Кожуховскаяны оюмуна кёре, училищеледе, колледжледе окъуганла ингир школтукъумлары тыш къыраллагъа къачхандыла. Эмиграцияда ала жокъ болуп кетерик эдиле, алай аланы тиширыуланы къол усталыкълары къутхаргъанды. Хар бай юйде тёре болгъанды: къызланы кийим тигерге, накъыш салыргъа юйретген. Колчакны юсюнден фильмде да ол кёргюзтюлгенди: аны юй бийчеси эмиграцияда кийим тигиу бла башын кечиндиргенди.

Малкъар халкъны алып къарасакъ, кёчгюнчюлюкде кёп юйюрлени ачлыкъдан тиширыу къол ланы усталыкълары сакъланнгандыла. Совет жыллада таулула къыралда бек билимли миллетлени санына кирген эдиле. Бу чекге аланы тиширыула келтиргендиле. Ала эшиу бла тюшюрген ачхаларына сабийлерине бир-гъа да жюрюселе, диплом бла бирге аттестат да алаллыкъдыла.

Усталыгъы болгъан ач къалмаз

Нальчыкъ шахарны халкъны иш бла жалчытыу аркъаны билдиргенге кёре, бусагъатда вакансияла жаланда къара ишчилеге бардыла. Биз арт он жыллада аллай затдан къачып, жаланда бийик билимге бла уруп тургъанлыкъгъа, шёндюгю жашауда адамгъа кесин кечиндирирге къол усталыкъла бек болушадыла. Белгилисича, революциядан сора Россейни белгили лим алыргъа уллу себеплик этгендиле.

Биз шёндю заман башхады дегенликге, ол къачан да бир кибикди. Бюгюнлюкде да къол усталыкълагъа хар жаш адамны да окъутургъа керекди. Бек иги – школда юйретселе эди. Алай алыкъа бу магъаналы ишни ол боюнуна алмайды. Жаланда къуундыргъан бир шарт барды: КъМР-ни Билим бериу эм илму министерствосу къол усталыкъларга эс бурурча кёп хайырлы мадарла этеди. Алгъаракъда Нальчикде жеингил промышленностну колледжинде тигиу жаны бла республикалы конкурс бардырылгъанды. Анга онсегиз учреждение къатышхан эди. Къызла усталыкъларын бек сюйгенлерин айтхандыла, тигиу фабрикала ачылсала республикада, алада сюйюп ишлерикдиле.

Колледжни администрациясы конкурс бардырылгъан юнню тап хайырланганды: Нальчик шахарны школларындан окъуучула келип, эришиуле къалай баргъанларына къарагъандыла. Устазла школчулагъа деп мастер классла кёргюзтгендиле. Чач къыркъыучу Ольга Литвиненкону усталыгъына жыйылгъанла ахшы багъа бичгендиле.

Окъуу жыл бошалыргъа кёп къалмагъанды. Усталыкъны сайлай туруп, окъууну бошагъанла сагъыш этерге керекдиле: ол диплом бла артда келеркини жерлерин табаллыкъмыдыла?.. Биогюнлюкде ишсизлени асламысы бийик билимли специалистлиледиле. Сёзсюз, окъургъа керекди. Эки-юч диплом алыргъа да болады. Проблема башхадады: усталыкъны тюз сайлаудады.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

СУРАТЛАДА: колледжни устазлары мастер-класс бередиле.

Спорт

Кюмюш майдалла эм чемпионатха эркинлик

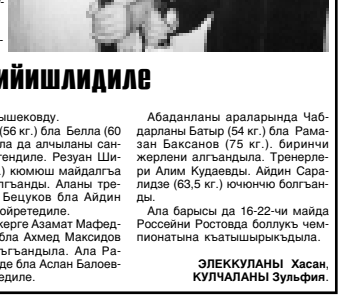

Кёп болмай Владикавказ шахарда эркин тутушуудан жыйырма жыллары толмагъан жашланы аралары Россейни биринчилигини финалны бардырылгъанды. Эришиулеге битеу регионладан 300-ден артыкъ спортчу къатышханды. Анда бизни республикадан баргъан Шауаланы Шамил (120 кг.) бла Ципинов Альберт (84 кг.) къыйын сермешледен сора финалгъа чыкъгъандыла.

Экиси да спортну халкъла аралы усталары, Европаны эм Россейни алгъынны чемпионлары бла тутушуп, экинчи жерге чыкъгъандыла эмда кюмюш майдаллагъа тийишли болгъандыла. Алай бла спортну усталары июнь айда Европаны Сербияда бардырыллыкъ чемпионатны финалына къатышыргъа эркинлик алгъандыла.

Шамил бла Альбертни эришиулеге белгили тренерле Чапайаны Алим, Ажойланы Асадуллах эм Канукоев Замир хазырлагъандыла.

СОЛДАН ОНГНГА: Шауаланы Шамил бла Ципинов Альберт.

Бары да махтаугъа тийишлидиле

Ставрополь крайны Суворов станицасында кикбоксингни фулл-контакт тюрлюсюнден СКФО-ну биринчилиги бла чемпионаты бардырылгъандыла. Анга округну субъектлеринден 300-ден артыкъ спортсмен къатышхандыла.

Къабарты-Малкъардан онеки адам баргъандыла.1993-1994 жылада туугъанланы аралырында Астемир Борсов (51 кг.) алтын майдал алгъанды. Аны тренери Асланбек Дышекову.

Анжелика (56 кг.) бла Белла (60 кг.) Каноковла да алчыланы санларына киргендиле. Резуан Ширитов (71 кг.) кюмюш майдалгъа тийишли болгъанды. Аланы тренерле Заур Бецуков бла Айдин Саралидзе юйретедиле.

Ючюнчю жерге Азамат Мафедзев (67 кг.) бла Ахмед Максидов (57 кг.) чыкъгъандыла. Ала Рашид Апажевде бла Аслан Балоевде жарау этедиле.

Абаданланы араларында Чабдарланы Батыр (54 кг.) бла Рамазан Баксанов (75 кг.), биринчи жерлени алгъандыла. Тренерлери Алим Кудаевды. Айдин Саралидзе (63,5 кг.) ючюнчю болгъанды.

Ала барысы да 16-22-чи майда Россейни Ростовда боллукъ чемпионатына къатышырыкъдыла.

ЭЛЕККУЛАНЫ Хасан, КУЛЧАЛАНЫ Зульфия.